

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Slovensko stališče v jugo-slovanskem vprašanju.

Načelnik Slovenske Ljudske Stranke drž. poslanec dr. Šusteršič je dne 25. aprila v obilno obiskanem shodu v Ljubljani imel znamenit govor, v katerem je pojasnil politični položaj s tisto točnostjo, ki je lastna temu dalekovidnemu politiku. Njegova izvajanja so tako rekoč odsev ljudstvene duše; kar jih nebrojno čuti, temu je dal vrli voditelj kri in meso. Ako se Jugoslovani držimo teh načel, pridemo do zaželenega cilja — lepše bodočnosti. Njegova izvajanja naj preidejo v maso našega naroda. Zato pričujemo važnejše točke.

Pomen velike politike za naše ljudstvo.

Dovolite, da Vas nekoliko zadržim na polju velike politike, na polju visoke politike, ki sicer vsakemu posamezniku ni tako blizu, ni tako priročna kakor domača politika. Toda v svesti si moramo biti, da je ravno visoka, velika politika največjega pomena za blagor in napredek našega ljudstva in našega naroda.

Nevarnost vojske in S. L. S.

V središču političnega položaja stala je v zadnjem času nevarnost vojske. V tem nevarnem položaju, ko smo vsak dan pričakovali poročila, da že pokajo topovi doli ob Drini in ob Savi in gori na gališki meji, v tem resnem položaju je S. L. S. pokazala, da je prava ljudska stranka, ker je zastavila vse svoje moči za to, da se ohrani mir (Živahno odobravanje.), ker vsaka prava ljudska stranka vidi v tem, da se ohrani mir, eno svojih najplemenitejših nalog.

Seveda, gospoda moja, o tem vprašanju se ne bom pričkal s tistim liberalcem, ki sedi tam v st. Lovrencu na Temenici in ki je na shodu v Čatežu pod Zaplazom upil: „Saj mi imamo rajši vojsko kot mir!“ Temu možu bi le želel, da bi ga v vojski pokazala, da je kakem manevru vpregli pred kakšen kanon. (Veselosť.) Prepričan sem, da bi že čez četrť ure začel stokati in milo prositi, naj bo že temu konec. (Tako je!)

Vojska in ljudstvo.

Gotovim ljudem pač ni pomagati. Pomislimo, kaj pomeni vojska za jedro ljudstva, za kmečki stan. V hipu, ko izbruhne, morajo vsi krepki, zdravi, mladi možki zapustiti kmečke domove in iti v vojsko. Kako naj bi naši kmetje obdelovali zemljo, zlasti sedaj spomladi, ako bi krepkih domačih mož ne bilo doma! (Pritrjevanje.) Pomisliti moramo na to, potem pa koliko vdov, koliko sirot, koliko nesreče bi bilo v vsaki drugi hiši in koliko bi bilo treba plačevati za vojne stroške. (Tako je!) Kako bi trpela tudi trgovina in obrt! V celi deželi, v celi državi bi občutila vsaka posamezna hiša, kakšna nesreča je vojska. To vé dandanes vsak otrok. — Potem pa pride liberalci in vpije: „Saj je dobro, da je vojska, saj je boljše, da je vojska, kakor pa, da je mir!“ S takim človekom se ni mogoče prerokati in se tudi ne splača. Prav pa je, da je pokazal, kakšni prijatelji ljudstva so nekateri liberalci! (Veselosť.)

Gospoda moja! S. L. S. je storila, kolikor je bilo odvisno, da ni prišlo do vojske. (Klici: Tako je prav! Živahno pritrjevanje. Živio-klici.)

Močna Avstrija prepreči vojsko.

Za preprečenje vojske pa je bilo v odločilnem, usodnem trenutku na razpolago samo eno sredstvo, in to je: pokazati celemu svetu, da je Avstrija močna in da avstrijski narodi ne

pustijo nobenega sovražnika, naj bo kedorkoli, čez mejo. (Pritrjevanje!) To se je moralo pokazati! Če bi sovražnik mislil, da smo slabotni in da se bomo morda še sami pobijali, če pride do vojske, če pokažemo, da nimamo energije, da bi branili naše meje, potem planejo sovražniki hitro po nas, potem imamo prav gotovo vojsko. Tako je, in tega izpremeniti nismo v stanu. (Pritrjevanje.)

Nesmiselno postopanje socialne demokracije.

Zato je pa nesmiselno postopanje socialno-demokratske stranke. Socialno-demokratska stranka vedno naglaša, da je za mir in da nasprotuje vsaki vojski; ob enem glasuje dosledno zoper vsako stvar, ki je potrebna vojaštvu. Kako li naj se ohrani mir brez vojaštva, če imajo vse naše sosedne države močno vojaštvo? Nemčija, Rusija, Italija in Francija vzdržujejo velikanske armade! Kaj bi bila posledica, ako bi tudi mi ne imeli močne armade? Da bi nas požrli (Živahno pritrjevanje.), da bi Avstrijo razbili, da bi prišli potem mi Slovenci pod nemškega cesarja ali pa pod italijanskega kralja: zašli bi tedaj v mnogo slabši položaj, nego je oni, v katerem se nahajamo danes. (Tako je!) Da se odvrne vojska, je eno potrebno: „Moč se mora pokazati v tistem momentu, ko preti nevarnost, da nas napade sovražnik.“ Močnega se ne loti kmalu kdo. — Mi smo zastopali to stališče, in velika zasluga „Slovanske Jednote“ je, da je kljub svojemu opozicionalnemu stališču glasovala za rekrute in s tem pokazala celemu svetu edinstvo avstrijskih narodov za obrambo skupne domovine. V hipu, ko je bil rekrutni kontingent z glasovi opozicionalne „Jednote“ sprejet, začel se je boljšati zunanji položaj. Tako smo z našim edino pravim postopanjem znatno pripomogli, da se je zaprečila vojska in ohranil mir.

Liberalcem nikdar ni prav.

Zdaj pa seveda pridejo naši liberalci, katerim ni nikdar prav, kar mi delamo ter govorijo in pišejo o nekem „lakajstvu“, da je bil osobito govor, ki sem ga jaz imel v državnem zboru v rekrutni debati in v katerem govoru sem v glavnih potezah povdarjal ravno to, kar sem zdaj tu povedal, „lakajski“ govor, da uganjamo v S. L. S. „lakajsko“ politiko.

Gospoda moja, ni treba posebej povdarjati, da smo mi, ljudska stranka, tako kakor slovensko ljudstvo, prosti lakajskih čuvstev. (Tako je!) Ampak, jaz rečem, da mi tudi v lakaju vidimo človeka in da nikakor ne spoštujemo takih kraljevskih princev, ki svoje lakaje pobijajo (Živahno pritrjevanje in veselost.), med tem ko so se, kakor veste, liberalci kar topili lakajskega spoštovanja pred nesrečnim bivšim srbskim prestolonaslednikom Jurijem, ki je oznanjeval vojsko zoper našo državo in ki bi bil kmalu speljal svojo lastno domovino do popolnega pogina. O lakajstvu naj liberalci torej nikari ne govorijo. (Živahno pritrjevanje.)

Lakajska (strežajska) politika liberalcev.

Ob tej priliki bi še opozoril liberalce na nekaj drugega. Saj še nismo pozabili tistih časov, ko je na Kranjskem vladal baron Hein. Saj se še vsi dobro spominjate tiste lakajske politike, ki jo je takrat na Kranjskem uganjala liberalna stranka. Naj liberalci nikar ne računajo na kratek spomin našega ljudstva. Naše ljudstvo ima dober spomin, in če mu danes liberalci kažejo radikalizem, jim nihče ne veruje, da je to resno. — Takí skoki le kompromitirajo liberalno stranko, ki dosledno tava med bolestnim radikalizmom in lakajskim klečeplastvom. (Tako je!)

Pod Heinom in Švegljem so vodili lakajsko politiko (Pritrjevanje.), zdaj jim ugaja radikalna; potem pa utegne zopet priti lakajska na vrsto. (Klici: Tako je!)

Radikalna liberalna politika.

Gospoda moja! Saj je tudi smešno, kar liberalci uganjajo. Nedavno mi je prišel v roke list „Slov. narod“, glasilo liberalne stranke. Na čelu je stal uvodni članek, ki se je zelo zavzemal za najradikalnejšo politiko, češ, da od sedanje vlade niti podpor za ljudske potrebe ne smemo sprejemati. — (Veselost.) To je uvodni članek. Precej potem pa pride članek z debelim napisom: „Radikalna politika je neumnost.“ (Burna veselost.) Zdaj naj se pa človek spozna o radikalni politiki liberalnih veljakov. (Ponovljena veselost.)

Naivno pisarenje liberalnih listov.

Gospoda moja! Eno treba pri tem pibiti, in to je pa zelo resna stvar, namreč naivno pisarenje naših liberalnih listov ob času zunanje krize, ob času, ko smo imeli vojno nevarnost. Takrat je bilo žalibog pisarenje nekih slovanskih listov v Avstriji, med njimi tudi slovenskih tako, kakor da bi gotovi listi želeli, da pride do vojske, kakor da bi hrepeneli, da bi Srbija udarila, kakor da bi komaj čakali, da bi stali v vojski bratje zoper brate — ker končno so Srbi naši bratje po narodnosti, in mi bi morali braniti seveda našo domovino, — da bi stal Slovenec in Slovan zoper Slovana, in kakor da bi hrepeneli in želeli, da bi v vojni Srbija zmagala.

Gospoda moja! To je bila nevarna igra z ognjem. — V Belgradu in drugod v inozemstvu so ljudje mislili, če izbruhne vojska, da bodo Slovenci, in ne vem še kdo, Srbiji pomagali, se spuntali proti cesarju in sovražnik bo potem imel lahko delo. Taka je bila misel v Belgradu, Peterburgu, Parizu in drugod. V tem je tičala grozna nevarnost, da res pride do vojske.

Mi vsi pa znamo, da tisti, ki so tako lahkomišljeno pisali, bi se v slučaju vojske hitro poskrili (Živahna veselost in pritrjevanje.), da bi se nobeden izmed njih ne bil upal na dan. Vsak ve, da bi mi Slovenci in Hrvati v slučaju nevarnosti izpolnili svojo dolžnost napram svojemu cesarju in državi v polni meri. — Tako je bilo vselej in tako bo tudi znanprej v vsakem slučaju. (Živahno pritrjevanje.)

Gospoda moja! Naši fantje niso zastonj pred tridesetimi leti prelivali svoje krvi v Bosni. — Dosti slovenske krvi je tam namočilo zemljo. Ali mislite, da bomo to zemljo zdaj dali iz rok? Priborili smo jo z orožjem v rokah, priborili s slovensko krvjo; naša je in naša mora ostati! (Klici: Tako je prav!)

Gospoda moja! Tovariš dr. Krek je v zadnjem zasedanju deželnega zbora, vrlo dobro povdarjal, da se v inozemstvu jako motijo, če mislijo, da je naša Avstrija stara, slabotna in v razsulu. To ni res! Avstrija je mlada in krepka. Danes ni več tišta, ki je bila pred 1848. letom, ni več tista Avstrija, ki je n. pr. vodila vojne z Napoleonom; Avstrija je v današnji obliki stara šele dobrih 40 let! To kar je Avstrija danes, to je šele od leta 1867, ko se je uvedla tista ustava, ki je še danes v bistvenih potezah v veljavi. In kako se je izpremenila Avstrija potem, ko se je uvedla splošna in enaka volivna pravica! Gospoda moja! Avstrija je še mlada, se šele razvija, in kaj bo končno iz nje, to se bo videlo šele čez 50, 60 do 100 let. Takrat šele se bo pokazalo, kaj je ta Avstrija, ki je nujno potrebna v osrednji Evropi, že zato, da morejo živeti in se krepko razvijati v njej mali narodi, kakor je naš. (Živahno pritrjevanje.)

Gospoda moja! Avstrija se šele razvija, Avstrija je moč, ki se nahaja na poti razvoja do končne svoje oblike. Kaj iz nje nastane, bomo šele videli ali mi, ali pa naši potomci.

Gospoda! Mladi smo še, ne pa stari; zato včasih tudi neumnosti delamo, se pripravamo za malenkosti, — zato tudi včasih okna pobijamo. (Veselost.)

(Dalje pride.)

Gospodarstvo.

Varujmo smrekove gozde pred lubadarjem.

Škoda, ki jo dela smrekovi lubadar, se pozna že tu in tam po naših gozdih, postane pa lahko veliko večja, če mirno trpimo, da se nam ta golazen razmnoži po smrekovih gozdih. V tem slučaju nam lahko ta škodljivec uniči cele gozde.

Smrekov lubadar napada najraje posekano drevje, zato se navadno prikazuje ob sečnjah. Napada pa tudi

bolehno in slabo rastoče drevje. Če se pa močno razmnoži, se loti tudi zdravega drevja. Napadeno drevje se pozna po tem, da je koža navrtana in da se vidi črvojedina. Na rastočem drevju začno iglice rjaveti, nazadnje se koža odluši in odpade, drevo pa posuši. Lubadar napada drevje najbolj mesca aprila in maja. V tem času se zavrta v drevje, kjer dela s svojo zalego vred rove na vse strani.

Ako hočemo lubadarja preganjati, je treba, da se lotimo tega dela, predno napravi novo zalego. Ugoden čas za to je zgodnja pomlad. Ker napada lubadar najraje posekano drevje, se morajo posekane smreke spraviti pravočasno iz gozda. Kar smo po zimi posekali, mora mesca aprila ven iz gozda. Če ni mogoče drevja spraviti iz gozda, naj se obeli. Pozneje posekano drevje naj se sproti obeli, da se ne naseli ta škodljivec. V tem oziru se pa pri nas veliko greši, in ako se je po nekod lubadar bolj razširil, je iskati glavni vzrok v tem, da se ni s posekanim drevjem pravilno ravnalo. Prav je, da se ob sečnji obelijo tudi štori, ker se tudi na štorih zalega redi in pomnožuje. Veje in vrhe, katerih ni moč obeliti, je pa sežgati.

Ako bomo ob sečnji prav ravnali z drevjem, se ni bati, da bi se nam lubadar vgnezdil in razmnožil.

Vso pozornost je obračati na bolehno in slabo rastoče drevje. Ako je lubadar napadel tako drevje, naj se takoj poseka, obeli in lubad sežge. V napadenih gozdih je dobro in potrebno, da se posamezna slaborastoča drevesa posekajo in nastavijo lubadarjem za gnezda. Lubadarji se najraje naselijo na takem drevju, da napravijo ondi svojo zalego. Prav je, da se tako nastavljeni debla nekoliko podlože. Seveda je treba na taka drevesa skrbno paziti, da se koža pravočasno olupši in sežge, namreč prej, preden zlezejo iz ličink novi hroščeki.

Ako bodemo tako ravnali, potem se ni bati, da bi nam lubadar delal posebno škodo. V nasprotnem slučaju se pa lahko zgodi, da napade tudi zdravo smerečje in nam povzroči ogromno škodo po naših igličastih gozdih.

—r—

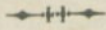
Pri zeleni krmi.

Kakor je pri suhi krmi tako je tudi pri zeleni krmi na marsikaj gledati, da nam več zaleže. Pred vsem je tudi tukaj treba varčnega gospodarstva. Mnogo zelene krme se pri nas potratiti zlasti ob času nadležnih muh, ker jo živina v tem času dosti razmeče. Pa tudi sami nismo vselej tako gospodarni z zeleno krmo kakor bi bilo treba v naših razmerah. Ko prehajamo na zeleno krmo, je treba, da se nekaj časa meša s suho krmo. To ugaja živini, kajti z vsako naglo premembo se želodec kvari in slabi. Od suhe na zeleno krmo je prehajati saj dober teden dni. Pozneje je pa gledati, da dobiva živina ves čas poletja kolikor mogoče enako dobro, enako sočno in slastno zeleno krmo. Mlada, sočna zelena krma najbolj ugaja molzni in drugi živini. Od take krme je največ mleka. Starikava, pregorela zelena krma je pa slaba. Taka krma malo koristi. Živina jo žre nerada in pušča mnogo zjedi. Bodi zaraditega naša skrb, da se kosi zelena krma o pravem času in da imamo vse poletje za dosti zelene košnje. Pa tudi sicer je z zeleno krmo prav ravnati, da ostane okusna in zdrava. Zelena krma se ne sme na solncu pariti, se ne sme sušiti ali pa v kupih na solncu ležati. Kosi naj se v jutranjih urah in tudi takrat domu vozi. Za jutranje pokladanje naj se pa zvečer nakosi. V kupih sploh ni puščati zelene krme. Iz

voza naj se takoj razmeče in razgrne po tleh, da ostane sveža in okusna. Poklada naj se po malem. Na velikih posestvih režejo tudi zeleno krmo, da jo bolj izkoristijo. V tem slučaju se da lažje mešati s suho krmo. Veliko vredno je pa tudi to, da nam pri bolj prezoreli krmi ne more živina delati takih zjedij. Zrezana krma se zabeli s kakim močnim krmilom, ki se v tem slučaju lahko primeša. Pri celi krmi pa tega ne moremo in tako nam je mnogo odpade, ker ne diši živini zaradi njene ostarelosti.

—r—

Politični pregled.

Deželne finance. Finančni minister Bilinski je zbranim zastopnikom deželá naznanil, da hoče sanacijo deželnih financ izvesti v zvezi z zvišanjem državnih dohodkov. Zvišati hoče dohodke za 60 milijonov kron, od katerih prepusti deželam 40 milijonov, za državo pa pridrži 20 milijonov. Letos se določi za dežele skupaj 105 milijonov kron. Denarni efekt za Kranjsko bi bil ta, da dobi dežela letnih 1,986.000 K. V primeri z l. 1908 vračunjen odpadek pri nakladi na pivo, bi bil deželni dohodek višji za 756.000 kron. Ta prispevek bi se za vse dežele zviševal za letna dva milijona kron, od česar bi na Kranjsko prišlo 37.528 K do l. 1919, ko bi skupni prispevek deželam znašal 123 milijonov kron. Štajerska bi dobila vsega skupaj 5,221.500 kron, Koroška 1.858.500 kron, Trst 747.000 kron, Istra 671.000 kron, Goriška 555.000 kron, Dalmacija 826.500 kron. Ker Moravska, Šlezija in Koroška po ključu Bilinskega dobe nekoliko manj, nego je bilo lani nameravano, je določen zanje še en milijon. Bilinski je izrecno obljubil, da dobi izjemno tudi Kranjska od te dodatne vsote svoj delež.

Kranjsko. Iz II. zasedanja vodstva S. L. S. še omenjamo, da je dež. poslanec Mandelj poročal o živinski zavarovalnici, ki naj bo prostovoljna ter bo deželo malo obremenila. — Isti je poročal tudi o deželni banki, ki naj se osnuje s širokim delokrogom. — Poslanec dr. Zajec je napovedal svojemu prijatelju „zajcu“ vojsko s tem, da se lovski zakon preosnuje bolj v korist kmetov. — Dr. Lampe pojasni zadevo o deželni zavarovalnici in o dogovorih z ministerstvom o tej stvari. Dr. Šusteršič govori o socijalnem zavarovanju, katero je vlada zopet predložila drž. zboru. V tej zadevi je veliko nevednosti in nesporazumljenja, zato bo S. L. S. ljudstvo še počevala po deželi, poslanci se za zdaj nič ne vežejo glede glasanja, ker stvar itak ni nujna. Vsem se pa toplo priporoča knjižica dr. Kreka: „Starostno zavarovanje kmečkega stanu.“ Kupite in berite! — Poslanec Povše je pojasnil novo sprejeti zakon o živinskih kužnih boleznih, ki bo v veliko korist živinorejcev.

Cesar je sankcioniral v zadnjem dež. zboru sklenjeno spremembo šolskega zakona v tem zmyslu, da se pomnoži število članov dež. šolskega sveta v prilog dež. avtonomije. — Radi snemanja nemških napisov v Ljubljani ob znanih septemberskih dogodkih je bilo nekako polovico obsojenih v 3 mesečni do petdnevni zapor, polovico pa oproščenih.

Državni zbor se je pričel zopet v torek. Ministrski predsednik naslika politični položaj povdarjajoč, da je posebna zasluga našega miroljubnega cesarja, ker na Balkanu ni prišlo do vojske. Armada naša se je pokazala takoj pripravljeno; avstrijski narodi tekmujejo v obrambi domovine. Res je, a naj bi bil tudi pristavil, da birokracija s svojo okorelostjo veliko pokvari. Omenja, da se je v Dalmaciji dosegel sporazum med Hrvatimi in Lahi glede rabe jezika, hrvaščina bo notranji uradni jezik, v nekaterih mestih pa se bo odpisavalo tudi italijansko na tozadevne vloge. — No, bodite dosledni — in tudi na Češkem in pri drugih narodih upeljite uradovanje na ta način, pa bodo kmalo nehali narodni prepiri. Pridobila bo pa gotovo Avstrija. Minister se nadeja, da zbornica čem prej reši bosansko predlogo, drž. proračun s finančno postavo, premembo poslovnika, trgovinsko pogodbo z Rumunijo in še več potrebnih zadev. — Rusini so predlagali, naj se odpravijo vsi ministri-rojaki, ali pa da vsakemu narodu posebnega ministra. Tudi Slovenci stoje na tem stališču. — Finančni minister je predložil postavo za saniranje deželnih financ. Kako stališče zavzame „Slovanska Jednota,“ določi ob pretresu ministrovega načrta.

Na Štajerskem so pri volitvi okrajnega zastopa v Ptujju Slovenci vsled izdajstva „Štajercijancev“ propadli.

Ogrska ima svojo krizo. Ministerstvo Weckerle je podalo ostavko. Prišlo je do tega, ker Ogrri niso dosegli svoje posebne banke — ko bi se sedanja avstro-ogrška razcepila. Mislili so kaj izsiliti predpravice za ogrsko vojaštvo, a cesar je njih zahteve odklonil. Vladi je naročil, naj sedanja vladna večina pošteno izpolni pogodbo s krono ter izpelje volilno reformo. Tako še ne bodo mažarska drevesa previsoko zrasla.

Bolgarijo kot kraljestvo so zdaj priznale velevlasti.

Francoska je poslavljenja. Na belo nedeljo je sv. Oče Pij X. v vatikanski baziliki proglasil „blaženo“ Devico orleansko. Pri slavnosti je bilo navzočih okrog 40.000 Francozov.

Na Portugalskem je bil velik potres, ki je uničil mesti Benavente in Samora, zelo poškodoval pa Salvaterra in St. Stefano. Več je mrtvih, mnogo ranjenih. V Lisaboni je poškodoval sedem cerkva.

Na Ruskem v Petrogradu je zboroval slovanski shod, katerega pa je razgnala ruska policija.

Kako je v Turčiji? Na Jurjevo so začele mladoturške vojne čete prodirati v Carigrad; v nedeljo so zasedle vse vojašnice ter važna državna poslopja. Jildiz-palača, kjer je stanoval sultan, je razobesila belo zastavo in tako je bil sultan s svojimi pristaši v rokah Mladoturkov. Parlament je odstavil sultana Abdul Hamida II. s pretvezo, da je kršil ustavo in provzročil zadnjo ustajo Staroturkov ter klanje mnogih državljanov. Odboru, ki mu je to sporočil, je dejal, da se boji za svoje življenje, na kar mu je obljubljeno varstvo, poseben grad za bivališče in primerna plača. A kdo ve, koliko časa bo pri tem ostalo? Mladoturki so proglasili potem najstarejšega princa Rešada za novega sultana pod imenom „Mohamed V.“, ki se je slovesno pripeljal v Carigrad ter med „živioklici“ v Jildiz-palači z verskimi in državnimi ceremonijami prisegel na ustavo. Rojen je bil l. 1844 ter nazadnje turški general; ni kaj nadarjen ter bo le orodje v rokah Mladoturkov. Ti so upeljali uprav svojo strahovlado. Vse pristaše prejšnjega sultana so zaprli, vojno sodišče neusmiljeno obsojuje na smrt, ki se takoj izvrši nad krivci, kateri skušajo tudi ubežati. — Novo ministrstvo se sestavi. Vse ima v rokah zdaj vojaška diktatura. — V Armeniji traja že od zadnje staroturške prekucije klanje ubogih kristijanov. Okrog mest Mersina in Adana krvoločniki ne prizanašajo ni ženam ni otrokom. Časniki poročajo, da so Turki po Mali Aziji že poklali nad 10.000 kristijanov. Vre pa tudi po drugih pokrajinah obširne Turčije.

Dopisi.

Prečina. Komaj je naš g. župnik prestal svojo hudo plućnico ter toliko okreval, da zdaj zopet mašuje in vodi druge svoje posle, nas je zadela druga nezgoda, da je na isti boleznij obležal naš priljubljeni g. kapelan Štefan Trškan. A z veseljem javljamo njegovim znancem, da je tudi on srečno krizo prestal ter že iz nevarnosti. Bog nam ohrani dobra dušna pastirja!

Toplice. (V slovo.) Druga povelikonočna nedelja, ko se nam je bral evangelij o dobrem pastirju, je naši župniji prinesla slovo našega dobrega pastirja v osebi gosp. duhovnega svetnika Ivana Podboj. Radi bolehavosti in opešanosti se je moral podati v začasen pokoj. Preden se loči, spregovori z lece še do svojih faranov mile besede v slovo. Kdor je kedaj slišal tega gospoda govoriti, vé, kako gladko, milodoneče mu teče beseda, katere odslej več čuli ne bomo. Ni čuda, da je po cerkvi vse ihtelo in da je celo marsikateremu možaku kanila solza iz oces. Pač najlepše plačilo za duhovnega pastirja tako izražena hvaležnost udanih ovčic, a tudi za farane časten dokaz njih srčne zveze z dobrimi duhovnimi pastirji. — G. svetnik Podboj je bil v pravem pomenu besede svetovalec svojim župljanom, občanom, okoličanom in duhovnim sobratom. Obdarjen z bistrim umom, veleizobražen poleg bogoslovja tudi v drugih strokah človeškega znanja, izkušen po obiskih v raznih deželah, po mnogih toplicah in po občevanju z visokimi dostojanstveniki in odličnimi osebami... je v svoji dalekovidnosti znal pravo ukreniti, vsakemu primerno svetovati. — Znano je že iz njegovih prejšnjih službovanj po Dolenjskem in po Notranjskem, da je bil središče društvenega gibanja. Povsod ga je vodilo geslo: Za čast Božjo in za razvoj domovine slovenske. Kdo ne ve, da je bil v novomeški okolici tudi zdaj v svojih starejših letih prava duša organizacijskega gibanja? Videl je, da so dolenjski rojaki nekoliko zaostali; torej

jim treba vdihniti probuje, zavednosti, napredka na gospodarskem in na narodnem polju. Pri vsaki priložnosti je v dosego tega porabil svoj upliv. Mogoče, da poleta njegovega duha tu in tam niso še umevali — a priznati mu morajo vsi — da ga je vodil le blagor, napredek našega naroda. Toplicam ostane župnik Podboj v neizbrisnem spominu. Kako prijazna je zdaj župna cerkev, ki je bila okusno prenovljena pod njegovim vodstvom? Kako je povzdignil romarsko podružnico sv. Antona v Meniški vasi, kako lična je ta cerkva. In kar je bilo mogoče, storil je tudi pri drugih podružnicah. Župnišče in gospodarska poslopja so prenovljena, kakor se spodobi za kraj, kamor dohaja toliko ptujcev. — Kar je nabavljene cerkvene obleke, vse v cerkvenem duhu in lično. Ako je župnik potrkal pri patronu topliške fare, njegov glas ni bil upijočega v puščavi; krasno mašno obleko je vsled njegovih besed poslal knez Auersperg. — Bogato skušnjo iz raznih kopalšč je svetnik Podboj obrnil v korist dolenskim Toplicam. Kdor je bil pred desetletjem tu in pride zdaj — je prijetno iznenaden. Kdo se ne spominja njegovih kopalških priporočil v raznih slovenskih časnikih? Marsikateri „protinar“ mu je zanje hvaležen, ker se je tu znebil nadležne bolezni. Da so dobile Toplice bolj moderno lice, gre tudi na rovaš g. župnika. Glede bodoče železnice v topliški občini pri Vršnih selih je tudi on zastavil svojo uplivno besedo. — Njegova gostoljubnost je znana po vsem Slovenskem; kdo ni rad poslušal njegovih duhovitih napitnic, ki so za vsako priložnostno slavje zadele žebelj na glavo? Vsak prizna njegovo nesebičnost; žrtvoval se je za občni blagor. — Kot pisatelj je Podboj posvetil svoje pero „Družbi sv. Mohora“ in raznim časnikom. Marsikdo se spominja še njegovih duhovitih podlistkov v „Slovcu“, kateremu je vsa leta zvest sotrudnik. (Dostavek uredništva: Zvest sotrudnik je „Dol. Novicam“. Uprav njegovi inicijativi se imajo zahvaliti, da so se tako počivile. Ker bo g. svetnik zdaj blizo njih stanoval, upamo, da jih bo še izdatnejše podpiral.)

Čitateљи se torej ne bodo čudili, da je župniku Podboju dne 27. aprila po izročitvi cerkvenih stvari mil. g. proš. dr. Elbert čestital na uzornem redu, v katerem zapusti župnijo svojemu nasledniku, zahvalil se mu za vso trudoljubivost v blagor fare in okolice ter izrazil veselje svoje in dekanijske duhovščine, da i zanaprej ostane kot čislan prijatelj v njeni sredi. Istotako so se v laskavih besedah zahvalili patronov zastopnik g. Cuper pl. Okrog in cerkveni ključarji za pospeševanje občekoristnih naprav. — Dne 1. maja nas g. svetnik zapusti. G. svetnik deli v spomin lične podobice z naslednjo pesnitvijo:

V slovo!

Pri vas sem malo živel let:
le celih šest in nekaj čez.
Razdreti moram skupno vez,
za zdravjem iti v daljni svet.

Bolezen tare me hudo,
telo slabi, obraz blede;
bolnik za težko delo ni,
preveč ga truda stane to.

Od cerkve ločim se nerad;
srce mi za Boga gori
in neprestano koprnji,
da delal bi kot nekdan mlad.

Obvaruj vas dobrotni Bog,
usliši vsak proseči klic,
in Ana varhinja Toplic,
podpiraj mili glas otrok!

A kaj, ko me zapušča moč;
ostal mi je samo še glas,
ki je učil, tolažil vas
in prosil vam z neba pomoč.

Zato od vas se poslovim,
očetovsko podam roko;
srce ohranim vam zvesto,
v molitev se priporočim.

Bodite trdni kakor hrast,
z duhovščino zedinjeni;
pobožni, Cerkvji vdani vsi:
to vaša sreča bo in čast!

Ivan Podboj, župnik.

Dostavek: Ko odpošljemo list, ravnokar izvemo, da je patron, svitli knez Auersperg prezentiral novega župnika v osebi č. g. Franca Erzar, dosedaj kapelana v Košani. Dobro došel!

Belokranjski glasnik.

Iz Adlešič. (Dvojno poslavljenje.) Belo nedeljo smo imeli lepo slovesnost. Prihitelo je mnogo ljudi iz sosednih far; dekleta so plela nekaj dni vence, fantje postavljali mlaje; z cerkve, župnišča in šole so vihrale slovenske, cesarske in papeževe zastave. V nedeljo zjutraj se je pripeljal iz Črnomlja okrajni glavar g. Domicelj, da pripne našemu g. župniku Iv. Šašlju zlati križec s krono na zaslužna prasa. Pripeljal se je tudi g. proš. iz Metlike, g. mestni župnik iz Črnomlja in še več druge gospe. Na slavnost je prihitel že pred nekaj dnevi brat našega g. župnika, g. Milan Šašel, župnik iz Šmarja v Istri, kjer deluje vneto že mnogo let za versko, narodno in gospodarsko povzdigo svojega okraja in isterskih Slovencev sploh. Po slovesni „le-

vitni“ sv. maši je šel sprevod šolskih otrok, za njimi udeležencev in zadaj domačega in stranskega ljudstva v šolo. Tukaj je g. glavar povdarjal v jedratem nagovoru zasluge g. slavljenceva na cerkvenem in literarnem polju, nakar mu je pripel zlati križec s krono na zaslužna prasa. G. slavljencu je čestital v imenu občine in domačinov g. župan P. Rauch, v imenu šolskih otrok hči učitelja gca. F. Strehovčeva. Slavnost je privabila vsem navzočim solze navdušenja in ljubezni do vsem tako dragega in milega slavljenceva, domačega g. župnika.

Ob tej priliki je g. glavar pripel zaslužno kolajno i našemu domačemu cerkovniku g. Mikotu Požeku za 40 letno zvesto službovanje v cerkvi. G. M. Požek je cerkovnik od l. 1866 in služi že tretjega g. župnika. Od l. 1867. do 1873. je bil tudi župan občine Adlešiči. Zasluge ima tudi na slovstvenem polju kot dopisnik Bleiweisevih „Novic“ za belokranjsko narodno življenje in običaje. Po slavnosti se je vršil v župnišču slavnostni banket, kjer so se vršile običajne napitnice; mej drugimi je govoril tudi sosed g. kaplan Kubinek, ki je zložil naslednjo prigodnico:

Kaj pa se je zgodilo?

Kaj toliko ljudstva privabilo?

Zakaj tolko sveta prihitelo

Na nedeljo belo

V Adlešiče selo? —

Slovencev, Hrvatov,

Duhovnih sobratov,

Da — vid'mo še gospod glavarja,

Namesto samega cesarja!

Pa kaj se je zgodilo,

Kaj toliko gostov privabilo?

Glej, prispel od carskega je trona

Župnik Šašelju: zlat križec-krona

Za zasluge mnoge

Kot vzor-pastirju, živitelju zloge. —

Vže v mladosti zlati

K Boga ga vodila mati,

Da postal je svečenik,

S tem Gospodu žrtvenik:

V Božjem vinogradu vnet

Že deluje nad četrto sto let.

„Biserne“ marno si napisal,

Pristne Belokranjce svetu v njih narisal;

Biserje iskal si in jih našel,

Kaj da eden spred oči Ti zašel? —

Slavski svet ga zove — Ivan Šašel.

Ponosna je slovenska domovina,

Radostno kaže zvestega jej sina. —

Duhovni Te pozdravljajo

Kot ljubljene brata,

Župljani vdano klikajo:

Oj živi duša zlata! —

In ko enkrat poteče čas,

Da trkal boš na nebna vrata,

O naj takrat doni mil glas

Od božjega Ti trona:

Glej tu Te čaka — krona!

Slovstvena novica. Ravnokar je izšel drugi zvezek „Biserne“ iz belokranjskega narodnega zaklada. Čitateļem je gotovo dobro znan prvi zvezek, ki je izšel že pred tremi leti. Pisatelj župnik Ivan Šašel podaja tukaj pesmi, pravljice in pregovore, ki so jih večinoma farani sami napisali in so toliko bolj zanimive, ker je ohranjen pristni narodni izgovorjalni slog. Zato bodo posebno priporočati i našim dijakom, da se iz njih nauče lepega sloga, kot ga nima nobena šolska čitanka. Zato bi morala večina pesmi in pravljic preiti v šolske knjige, da bi se jih dijaki na pamet učili. Povsod se kaže mehki, nežni čut, dobro srce, pa tudi duhovitost in bodrost naših Adlešičanov in Belokranjcev sploh. Zato se bo knjiga gotovo razširila po celi slovenski domovini med vse sloje zaradi svoje lepe in bogate pesniške vsebine. Nobena čitalnica, knjižnica in izobraževalno društvo ne bi smelo biti brez nje. Toliko zdravega jedra je v malokateri knjižici nakopičenega kot ravno tukaj.

Gotovo se bo omilila knjiga i priprostemu ljudstvu, v prvi vrsti Belokranjcem samim, kot se je že prvi zvezek te zbirke. Videlo se bo ljudstvo tukaj kot v nekakem zrcalu; čitalo bo pesmi in pripovedi, ki jih je slišalo drugje ali tudi samo pelo in pripovedovalo. To mu bo pokazalo, da je narodna pesem najlepša, najmilejša od vsake umetno spakodrane ali iz tujih krajev (Amerike) zanešene. Zato ne bi smelo biti kmetske, pred vsem belokranjske hiše, kjer ne bi čitali otroci te lepe bisernice in poslušali pesmi in pripovedi svojih pradedov. V ta namen bi treba, da si nabavijo naša društva knjigo za podrobno razprodajo in tudi trgovci po manjših mestih.

Veliko zanimivost dajejo knjigi tudi priložene slike narodnih noš in običajev Belokranjcev in sosednjih Vlahov, ki so naslikane na lanskem slavnostnem sprevodu na Dunaju.

Iz Črnomlja. Pretečeno nedeljo ustanovilo se je v Črnomlju K. s. izobraževalno društvo. Prihitej je na ustanovni shod iz Ljubljane g. dr. Rožič, ki je v krasnem govoru navduševal navzoče za neustrašeno delo, s katerim bo zamogla napredovati tudi Belokrajina in doseči blagostanje, po katerem tako hrepeni. Tudi nas je počastil vrli g. kaplan metliški g. Stanko Dostal z zastopniki ondotnega telovadnega odseka in mlad. Marijine družbe, ter nam prinesel ognja navdušenja za mladeniško telovadbo. Krasno ter vneto za dobro stvar nagovoril je zborovalce g. jur. Martin Malnerič, kateremu pri tej priliki izrekamo iskreno zahvalo za ves trud in pomoč pri ustanovitvi tako potrebnega društva. Po izvolitvi odbora in zahvali g. župnika St. Peharca govornikom, in vsem, ki so v tako obilnem številu prihitali na shod se zaključil lepo uspeli shod, na katerem je pristopilo k društvu nad 80 članov in članic. Dal Bog, da bi mlado društvo rastle in se krepilo, da bo moglo res uspešno delovati za lepe namene, katere si je postavilo.

Iz Čepelja. Slavna družba sv. Cirila in Metoda je za zgradbo ljudske šole na meji med Slovenci in Kočevci 4000 kron velikodušno podeliti blagovolila, za kateri dar se vljudno podpisani krajni šolski svet prav iskreno zahvali.

Krajni šolski svet v Čepelah, 20. mal. travna 1909.

Peter Šterk, preds.

Domače novice.

Osebnosti. Č. g. F. Vilibald Belec, ki je bil dalj časa pri č. usmiljenih bratih v Kandiji, je srečno dospel v sv. Deželo. Zdaj biva v Nacaretu, od koder nam je poslal dopis, ki bo zanimal njegove znance in prijatelje. Objavimo ga prihodnjič. — Živinozdravnik Anton Lampret je dne 24. aprila prvi med Slovenci po novih predpisih napravil na visoki živinozdravniški šoli na Dunaju doktorat. Kot dež. živinozdravnik nastopi službo v Braslovčah. — V Javorju nad Šmartnim pri Litiji je bil ob obilni vdeležbi pokopan g. Anton Rus, bivši učitelj za silo in organist. P. v m.! — Prefekt M. Štular iz škofijskih zavodov v St. Vidu se je pri č. usmiljenih bratih v Kandiji podvrgel nevarni operaciji na vratu vsled nekega izrastka. Spretnosti gg. zdravnikov se ima zahvaliti, da se danes že skoro ozdravljen vrne na svoje mesto.

Odlikovanje. V zadnjem naredbeniku c. kr. domobranskega ministrstva čitamo: Njega c. in kr. Apostolsko Veličanstvo prešvitli cesar izrazil je c. kr. nadporočniku domobranskega pešpolka št. 19 Cirilu Dolenc-u za večletno izvrstno službovanje svoje Najvišje priznanje in mu podelil vojaško zaslužno kolajno (signum laudis).

Umrla je blagorodna gospa Vilhelmina Walland roj. Polak v četrtek 29. aprila po prav kratki bolezni v Celju. Rajna je zadnja iz obče spoštovane rodbine Pollak iz Novega mesta, iz hiše, ki je sedaj last „Kat. tisk. društva, Krajec nasl.“ — Dasi 28 let od doma, je vedno rada zahajala v rodni kraj, ljube ji prijateljice obiskovat. Bila je velika dobrotnica revnim in marsikdo jo bo težko pogrešal. Naj blaga duša mirno v Bogu počiva!

Poučni izlet napravila je tukajšnja deška ljudska šola s učenci 4. in z nekaterimi 3. razreda, v sredo 27. aprila v Ljubljano pod vodstvom šol. vodje preč. g. P. Gotharda in učiteljev č. gg. P. Kornelija, P. Atanzija in P. Pavla. Učenci, katerih je bilo 70, so si ogledali vse znamenitosti Ljubljane, kakor: muzej, grad, Katoliško tiskarno, deželni dvorec, cerkve in dr. ter se vrnili v klub slabemu vremenu zvečer veseli in zadovoljni domov. Natančnejše poročilo prihodnjič.

Obrotno-nadaljevalna šola je sklenila svoj tečaj zadnjo nedeljo. A čudom smo se čudili, ko so učenci prinesli domov „Ausweis-e“, t. j. spričala o njih učenju. Saj je šola vendar slovenska in teh nemških izkazov ne razumejo ni učenci ni mojstri, še manj pa roditelji. Ali merodajni gospodje ne vedo, da se dobijo slovenske tiskovine za take obrazce?

Za cesarice Elizabete bolnico v Novem mestu so darovali sledeči dobrotniki naslednja darila: g. Antonija pl. Fichtenau, g. Jos. Windischer, Kandija in g. dr. Karol Slanc po en voz gnoja; g. dc. Pepca Majzelj v Beli cerkvi 20 kg orehov, g. Murn, lehtar v Kandiji 2 kg medu, g. Herman Gorjany, grajščak na Rupčevrhu veliko množino cipres, tuj in drugih zlahtnih dreves in grmičevja, g. Josip Bergmann več vrtnih potrebščin, raznega semenja in zelenjave, g. dr. Roginova, soproga c. kr. drž. pravdnika večjo množino jabolk, g. Andrej Agnič več kg fižola, g. Žgur, soproga kavarnarja, več steklenic malinovca. Blagim

dobrotnikom pristrčna zahvala. P. n. občinstvo se opozarja, da so obiskovalne ure za bolnice od 1. do 3. popoldne. Le v tem času je dovoljeno bolnice obiskovati; izjeme se od sedaj naprej ne bodo več delale, toraj naj se vsaka prošnja do oskrbnitva opusti, ker bo brezuspešna. — V terek popoldne je bila v zavod pripeljana 18 let stara Karolina Strmole iz Prapreč št. 17 obč. Št. Rupert. Imenovana je likala doma novo obleko, pri tem delu se je pa vnela njena obleka in je na njej vsa zgorela. Pripeljali so jo v bolnico popolnoma opečeno, in je umrla 30. aprila t. l.

• **Za bolnico cesarice Elizabete** je prejel mil. g. proš od neimenovanega dobrotnika 200 kron. Bog plati!

„Slovenska Matica“. 164. odborova seja. Predsednik poroča, da se društvena knjižnica uredi še tekom tega leta, da se je „Matica“ vdeležila glavne skupščine „Matice Hrvatske“ in da jo bosta v vsenčiliškem odseku, ki ga snuje deželni odbor kranjski, zastopala on in odbornik vladni svetnik A. Senekovič. Po obširnejšem poročilu uredništva „Trubarjevemu zborniku“, se reši neka tozadevna pritožba in se ob enem sklene, da bo „Matica“ o sprejetih rokopisih z gg. pisatelji sklepala pismene pogodbe. Sprejel se je dr. Potočnika spis „Koroške“, (zemljepisni del s slikami) in dr. Prijatelja prevod „Omjegin“. Poleg „Zbornika“ o francoski dobi objavi „Matica“ še posebe obsežnejšo študijo g. dr. B. Vošnjaka: „Ustava in uprava ilirskih dežel“, ki bo ob tej po pariških virih izdelani posebni temi obdelovala vobče razvoj državnopravnih institucij. Objubljena je razprava o kranjskih financah v začetku 18. veka (g. H. Steska v Kranju). — Oferti za tisk morajo ločiti ceno papirja in stavk. — Zemljevid slovenskih dežel se bo letos tiskal; naklada 36.000 izvodov; cena za Matičarje mu bo 5 K, za nedruštvenike 6 K. Za tekoče leto je poravnalo udnino 697 članov.

Petindvajsetletnico praznuje letos pevska družba „Slavec“ v Ljubljani. Ta jubilej bo proslavilo z veliko pevsko slavnostjo v Ljubljani dne 27., 28. in 29. junija 1909. Za sklep izleti na Gorenjsko, oziroma v Postonjsko jamo. Vabljeni so vsa društva.

Gospodarske drobtine.

— **Letošnja pomlad.** Komaj je nastopila pomlad, pa imamo že nenavadno vročino. Drevje je malone čez noč ozelenelo, tako hitro se je razvilo popje. Česnje so v polnem cvetju. Sadno drevje je nastavilo sploh polno cvetja, tako da je upati zopet na bogato sadno leto. Travniki so tudi lepo ozeleneli, bati se se je pa, da bi nam utegnili zgodnja vročina pri krmi več škodovati kakor koristiti. Zgodnje krme smo letos prav potrebni, želimo pa, da ne nastopi presušno vreme, ki najbolj škoduje travi, zlasti na plitvih tleh.

— **Zimska strn.** Kdor je pšenico zgodaj sejal, tako, da je prišla v jesensko sušo, ima redko in neenakomerno strn. Boljše se razvija pozno sejana pšenica, ki je veliko enakomernejša, dasi se je bilo skrajja bati, da jo zima vzame.

— **Redka detelja.** Lanska deteljišča so mestoma prav redka, kar je tudi nasledek suše. V obče se pa kaže, da je gosto sejana detelja veliko bolje vspela vzlic suši kakor bolj redko sejana. Zato pa treba, da se detelja sploh gosto seje. Pri detelji ni varčevati s semenom.

— **Uničevanje perenke.** Najbolj nadležen plevel po naših njivah je perenka. Vprav sedaj je čas, da jo zatiramo. Če je sprašena ali prazna njiva ozelenela po perenki, naj se perenka pred vsem uniči, še le potem naj se orje. Perenka se da dobro poruti z okopalnikom, na kar jo je pograbit z brano in v kupih sežgati. Tako očiščeno njivo je obdelati za setev. Seveda je treba za vse to delo ugodnega in suhega vremena.

— **Kmetijski pouk Podgradom.** Kmetijska podružnica priredi v nedeljo 9. maja pouk Podgradom. Pričetek popolodne ob 3. uri.

— **Državna vinska poskušnja na Dunaju** se je prenesla na 13. in 14. maja t. l. Sprejemajo se za pokušnjo le čistovrstna vina. Kmetijska šola je priglasila veltinca, silvanca in belega burgundeca. Do 11. maja morajo biti vina na Dunaju. Priglasila sprejema društvo za varstvo avstrijskega vinarstva in je bil rok določen s 30. aprilom.

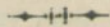
— **Sušno vreme zadnjega časa** bo mnogo škodovalo letošnjemu pridelku na krmi. Ze sedaj se vidi, da bo ruša redka, ker je mnogo travniških rastlin zastalo zaradi vročine in suše, ki smo jo imeli v zadnjem času.

— Pri vinski razstavi v Novem mestu so prejeli premije sledeči razstavljalci: a) za dolenska vina: A. Ulm v Klevevžu (srebrno državno kolajno), Karlovšek v Šmarjeti (bakreno državno kolajno), pl. Langer v Bršljinu, Fr. Kerin v Sv. Križu, Prijatelj v Trzišču, Porenta, župnik v Stopičah, oskrbnistvo v Pogancih, Suppan v Ljubljani, Gregorič v Krškem, Kartuzijanski samostan v Pleterjah, Lenarčič v Turnskem gradu pri Leskovcu, Pavčič v Straži, Pfeifer v Krškem, Majzelj v Beli cerkvi, Smola v Grabnu, grof Margheri v Starem gradu, Rudež v Tolstem vrhu, Tavčar v St. Jerneju, Nemanič, župnik v Brusnicah, Dular, nadučitelj v Vavta vasi, Neža Rome v Sevnem, Rus v Maharovcu. Kmetijska šola na Grmu in državna klet v Novem mestu sta se odpovedali premijam. Vsi drugi dobe družbene in podružnične priznalne diplome. b) za belokranjska bela vina: Franc Gustin v Metliki (srebrno državno kolajno), M. Cesar iz Radovice (bakreno državno kolajno), I. Kramarič v Radovici, M. Bajuk v Božakovem, N. Vraničar v Čurilah, M. Režek v Radovici, J. Vraničar v Slamni vasi, Nemanič v Želebeju, J. Badovinac v Radovici, Matija Novak, župnik v Radovici, I. Slanc v Brčicah, I. Šušteršič star. v Semiču, Fr. Pezdirec v Drašičah, Malerič v Semiču, Matjašič, deželni poslanec v Rosalnicah, I. Sprajcer v Pugledu in Jos. Simončič v Semiču. Državna vinska klet v Novem mestu se je odpovedala premiji. c) za dolenska rudeča vina: V. Pfeifer v Krškem (bakrena drž. kolajna), I. Gregorič v Krškem, I. Zagorc v Vratnem, dr. S. Elbert, prošt v Novem mestu, J. Majzelj v Beli cerkvi, grof Margheri v Starem gradu, dr. I. Hočevar, državni poslanec v Krškem, Ulm v Klevevžu, Kartuzijanski samostan v Pletarjah, Porenta, župnik v Stopičah, F. Keri v Sv. Križu, A. Dreise v Ljubljani, I. Lenarčič v Turnskem gradu, pl. Fichtenau v Novem mestu, H. Štamcer v Krškem, A. Hočevar v Novem mestu, Iv. Bojanc v St. Petru, Karlovšek v Šmarjeti, Urbančič v Čatežu, Gričar v Končnem pri Krškem in Jurčič v Kolcah. Kmetijska šola na Grmu se je odpovedala premiji. d) za belokranjska rudeča vina: I. Vraničar v Črnomlju, M. Režek v Radovici, Matjašič v Rosalnicah, M. Cesar v Radovici, I. Režek v Radovici, Slanc v Brčicah in M. Molek v Slamni vasi. Od 81 dolenskih belih vin je dobilo premije 34 vin, od 63 belokranjskih belih vin 28, od 40 dolenskih rudečih 23 in od 19 belokranjskih rudečih 7 vin. Vsega skupaj se je priznalo 92 premij.

— **Oddaja modre galice.** Kmetijska podružnica novomeška je naročila cel vagon modre galice in jo bo oddajala, kakor hitro jo dobi. Opozarjamo že danes vse naročnike, da pridejo določenega dne na novomeški kolodvor, kjer se ima razdeliti. Dan razdelitve se bo naznanil v tem listu. Županstva, ki so galico skupno naročila, naj skrbe, da se galica skupno vzame. Istotako naj pridejo pa tudi posamezni naročniki določenega dne zanesljivo po galico. Galica se bo oddajala proti takojšnemu plačilu kakor druga leta.

— **Dobava gumijevih vezi.** Pri občnem zboru kmetijske podružnice novomeške se je sklenilo, da se tudi gumijeve vezi za zeleno cepljenje skupno naroče. Obračamo se zaradi tega do p. n. članov kmetijske podružnice in jih pozivljemo, da svoja naročila na gumijeve vezi nemudoma sporoče kmetijski podružnici v Novem mestu.

Ameriški novičar.

V Steeltonu. Pa., kjer se nahajajo same tovarne železa — je mnogo Slovencev in Hrvatov — ki si z žuljavimi rokami služijo svoj kruh. — Zaslužilo se je še precej dobro — dokler ni pričela razsajati neznosna kriza in tačas so si hoteli Slovenci i Hrvatje postaviti lepo zidano cerkev. V ta namen so pričeli z nabiranjem darov pri Slovencih, kakor tudi pri Hrvatih. — Z zidavo se je že pričelo — a kriza je isto zopet preprečila in tako se še danes vporablja društvena dvorana za cerkvene namene, katera je pa bolj podobna vmazani kmečki hiši — nego hiši — katera bi bila primerna za stanovanje „Najvišjega“. Toraj v to poslopje zahajajo vrli Slovenci i Hrvatje — da tam po zmožnosti počaste svojega „Odrešenika“. Človeku se krči srce — ko stopi v to iz lesa narejeno dvorano, ter vidi, kje „Božji Izveličar“ prebiva. — Posebno čudno je Slovencu — kateri je šele pred kratkim prišel v to takozvano novo domovino — kateri ima še v spominu lepe cerkve na Kranjskem. Nič manj se ptujcu čudno ne zdi — ako vidi ob nedeljah „Božji hram“ do zadnjega kotička napolnjen z vernimi Slovenci. — Veliko jih je — ki morajo ob nedeljah delati — a oni, ki so prosti, vdeležijo se polnoštevilno sv. maše akoravno bi smeli edini prosti dan vporabiti za to, da

bi se od trudapolnega dela odpočili. — Kar je še lepše videti je, da število moških — zbranih v cerkvi — daleč presega število ženskih — kar se žal na Kranjskem navadno ne opazi. — Osramočenega sem se čutil, ko sem tudi jaz prisostvoval pri daritvi sv. maše in sem videl — kako vneto in pobožno se zadržuje ljudstvo v cerkvi — in daleč presega običaje na Kranjskem. Kako lepo je — ko stopi mašnik pred altar z asistenco dvanajstih strežnikov — in na enkrat se vzdigne ljudstvo in stoji toliko časa — da se odmolijo molitve pod stopnjicami. — Jako so pazni pri peti latinski maši — kjer se pri vsaki „Gloria Patri“ globoko priklonijo. Prav na kratko rečeno — da so vsi običaji jako vsposobni. Kakor pa vedno — tako so hoteli tudi tu Hrvatje prednost imeti — zato so sklenili — da hočejo imeti svojo cerkev in svojega hrvaškega župnika. Po večkratnih sejah so prišli do ločitve 6. aprila t. l. in sklenili, da Hrvatje plačajo Kranjcem (Slovincem) 7000 dol., („Glas Naroda“ ima vsoto 17500 dol. Uredn.) in začetkom meseca maja bodo imeli vsak svojega duhovna. Slovenci nimajo sedaj ne cerkve, ne župnišča in ne šole — a upajo v kratkem vse urediti za prvo silo. Cerkev bode nadomeščala društvena dvorana Sv. Alojzija — župnišče bode privatna hiša — šola pa neka druga dvorana. — Čuje se tudi — da je Hrvatom sedaj že žal — da so na to silili — ker so mnenja — da ako skupno niso mogli shajati — kako bodo šele sedaj vsak posebej in to tem več — ker Hrvatje niso kaj pridni za prispevati — in bati se je — da se dolg ne bi povečal raje, kakor zmanjšal. Slovenci so hitro prišli in pričeli prispevati za novo cerkev (dvorano) kakor — eden je kupil sam monštranco, eden ciborij — eden mašni plajšč in take dalje, upati je, da se še drugi oglasijo in s tem pokažejo svojo neumorno delovanje za čast „Božjo“. Čast tako vrlim Slovincem. Slovenec na prehodu skozi Steelton.

(Ta dopis nam je v pojasnilo zadnjič iz „Glas Naroda“ ponatisnena vesti. Uredn.)

• **Pogled v bolnišnice v New Jorku.** Kdor je že bil kedaj bolan in bil prisiljen obiskati bolnico — bode gotovo že vedel — kako je v bolnici v domačiji. — Teško si bode pa predstavljal razmere v ameriških bolnicah, kjer so vse drugačne razmere in ni najti za postrežbo bolnim „Usmilj. bratov“ ali „Usmilj. sester“ ali kakšen drugi red, temveč tu so sami civilisti — kakor na primer v Trstu. — Kako isti enemu bolnemu postrežejo — ve le tisti — kateri ni zmožen angleškega jezika — ali pa če ni prinesel s seboj len koš bankovcev — da si zamore vsako kupico vode plačati. — Ako mu še to poiđe — potem je naravnost pomilovanja vreden vsakdo, kdor nima nikogar sorodnikov ali vsaj znancev — da ga podpirajo. — Bolniški strežaji niso nikdar dovolj plačani, — ako ga v enom ne obsiplješ z bankovci — te še ne pogleda. — Tudi ni najti v celi bolnici nobene Božje podobe in nobenega duhovnika — kateri bi bolnike obiskal — jih tolažil — ali jim vsaj podelil sv. zakramente. Tudi pri umirajočih ni nikogar najti — in ko eden umrje — zavije se ga v rjuhe in takoj odnese v košu na led — kjer ostane do obdukcije. Vsakdo sme verjeti — da en tak bolnik v takem položaju svojo bol še enkrat tako težko občuti — kakor je ista v resnici. Naj bode to Dolenjecem v pojasnilo — in nikar naj brez potrebe ne zabavljajo čez dobrodelne zavode — katere imajo — kakor v Kandiji — Novem mestu in drugod — temveč iste radovoljno podpirajo — da se zamorejo bolj razvijati in še več bolnim zopet do zdravja pripomoči.

Poroča Slovenec iz Amerike.

(Vaša ponudba dobro došla, le večkrat se oglasite, s tem koristite Dolenjskim rojakom to in onstran velike luže. Uredn.)

Ely, Nev. Dne 28. marca se je ponesrečil Ivan Blatnik, ki je delal v gozdu „špajke“ al podpore za rudnike. S svojim svakom je navadno jezdil tija. Imela sta puške. Dal je svojo puško v grm in šel konja, ki se mu je bil zgubil, iskat. Ko je hotel puško zopet vzeti, prijel jo je za cev in vlekel, toda v tem trenutku se je sprožila. Strel mu odnese pol desne roke, drugi pa ga zadane v desno stran prsi. Stori še par korakov ter se mrtev zgrudi. Doma je bil iz Sv. Primoža št. 1, fara Studeneč pri Krškem. Zdaj počiva na elyškem pokopališču, kjer je bil po katoliško pokopan.

Mornarski štrajk. Na severu Z. D. in med Kanado so velika jezera: kakor Zgornje jezero, Michigansko, Ontario itd. Časniki poročajo, da so mornarji in kurilci parnikov počeli štrajkati. V vseh večjih mestih ob jezerih imajo zborovanja, da stopijo jednotno. Gre se zoper lastnike parnikov, ki mornarje preveč izkoriščujejo.

O vremenu.

Letošnji april je vremenske preroke kaj dobro potegnil — ker bil je zoper svojo navado zelo lep in gorak, ja celo presuh. In prav zaradi tega ostane april nagajivec in muhast mesec. Seveda tistim, ki rabijo le vedno v zabavo lepo vreme, je bil april zelo dragi prijatelj. In tudi naša želja se je tako daleč izpolnila, da smo imeli krasne velikonočne praznike. Splošno pa posebno kmetovalci in vinogradniki niso bili zadovoljni s tako dolgotrajnim suhim vremenom, češ, da za letino to ni ugodno. Stoletna pratika pravi namreč:

„Meseca aprila presuhó, ni kmetovalcu kaj ljubó;
če dež večkrat porosi, v srcu ga razveseli.“

Žalibog, dežja pa ni bilo veliko. — Toda tolažbo najdemo zopet v stoletni pratiki v kitici:

„Če meseca aprila grmi,
se slane več bati ni.“

Gromelo je pa pri nas 12. in 13. aprila. Slane in posebnega mraza toraj nimamo pričakovati, kar nam bode gotovo tudi prav. Mesec majnik slovi že od nekdaj kot najlepši mesec v letu.

Ali bode vreden tega imena tudi letos? — Povsem gotovo ne; kajti dozdeva se mi, da je prevzel letos maj vse običajne aprilove sitnosti. Tudi soditi po luninih spremenih, bode majnik jako spremenljiv, nestanovitven in deževen stric; razume se, da nas bode vkljub temu razveselil večkrat z lepim vremenom. — Po mojih mislih bode prvi dve tretjini majnika spremenljivo, deževno in hladno vreme. V ta čas so vštete tudi nevihte, ker bode večkrat silno soparno. Bog nas pa varuj toče, ki bi se znala tudi v tem času malo ponuditi! — Še-le okolu 20. nastane stanovitnejše, lepo, suho in gorko spomladansko vreme. — Ako bo temu takó, potem pade dan sv. Urbana (25. maja) v najlepšo mesečno dobo in z veseljem ga bomo pozdravljali in se tolažili s stoletno pratiko, ki prorokuje:

„O svetem Urbanu solnce gorkó, obilo bo vina, bode sladkó.

„Ako pa takrat dež le rosí, trta le cvička malo rodi.“

in zopet pravi:

„Če je na svetega Urbana lepó,
se rado suši po leti senó.“

Kakor vidimo, je toraj sv. Urban velikega merodajnega pomena za dobro letino. — Dolenjci, častite tudi vi sv. Urbana ter mu priporočajte v varstvo posebno vinske gorice! V krasnih „Slovenskih goricah“ na Štajarskem so postavili že naši pradedje lepe cerkve v čast sv. Urbanu, ki ga posebno štajarski vinogradniki s zaupanjem častijo. Pa tudi v naši bližini imamo na Težki vodi cerkvico sv. Urbana, sicer le malo podružnico župnije Stopiče, kar nas naj spominja na pretekli lepši vinorodni čas v teh krajih in na pobožnost ljudstva, katero je imelo do sv. Urbana. — Na daleč okolu dobro znani Trški gori namerava se tudi v cerkvi postaviti lep kip sv. Urbana, in to že letošnjo jesen, ako ne pridejo nepričakovane zapreke vmes.

Sejmi na Dolenjskem v mesecu maju.

V Novem mestu prvi ponedeljek sejmica 3.; v Kandiji 27., ker je 20. praznik; v Dobrniču, Krškem in Litiji 4.; v Toplicah in Črnomlju 6.; v Veliki Loki in Zagorju 12.; v Žužemberku 21.; v Zatičini 24.

Tržne cene v Novem mestu.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	20	31	Leča	13	—
Rž	18	84	Bob	9	76
Koruza	13	—	Ajda	12	36
Oves	8	45	Proso	12	36
Ječmen	11	71	Soršca	19	52
Krompir (mernik)	1	20	Lan	—	—
Fizol	—	—	Jajca po 9 za 40 vinarjev.	—	—
Grah	13	—			

Tujci v Novem mestu.

Hotel Koklič: Jug F. iz Gradca; Plan I., Sprinzelis I., Oestereicher J., Märtschl J., Pichl A., Weinberger M., Phillip J., Jellinek F., Steinberg O., Boloban S., Pollack F. iz Dunaja; Kores J. M. iz Zagreba; Holub W. iz St. Pöltna; Starkel H., dr. J. Rupnik, pl. Glaser, Praunseis H., Vernik I., Šelovin J., Sirc D., Verdnik F., Požar I. iz Ljubljane; Huber A. iz Buda pešte; Bernhart A. iz Slov. Bistrice; Miklič M. iz Trebenj; Höferer E. iz Celovca; Scoton G., Cavali P., Cavali A., iz Basano; Pangrazio G. iz Asiago; Stritzel F. iz Čermošnjic; Lipovec P. iz Črnomlja; Polak L. iz Maribora; Jeločnik L. iz Kostanjevice; Nieferrall F. iz Stockerau; Schweiger I. iz Wels-a; Jočkl D. iz Jägerndorf; Kveder J. iz Celja; Thamell J. iz Weigelsdorf; Subak O. iz Iglave; Szanto M. iz Nevtre.

Hotel pri Pošti: Pehan J. iz Žužemberka; Hirschl F., Czener F. iz Dunaja; Može I. iz Ljubljane.

Jakše: Vipave Jurij in Marija iz Trebenč; Žogar F. iz Brezovic.

Listnica uredništva:

Čenjeni dopisovalci naj blagovoljno oprosté, ker smo morali zaradi preveč gradiva nekaj dopisov odložiti za prihodnjo številko.

Razpis službe društvenega sluga.

Podpisani odbor Narodne Čitalnice v Rudolfovem razpisuje službo društvenega sluga z mesečno plačo K 25.— in posebnim stranskim zaslužkom, kurjavo in svečavo. Nastop službe s 1. julijem t. l.

Prosilci, kateri reflektirajo na službo, naj vpošljejo prošnje z event. dokazili usposobljenosti na odbor Narodne Čitalnice v Rudolfovem. Godbeniki imajo prednost. (101-3-1)

Prošnje je vlagati do 22. maja 1909.

Za odbor Narodne Čitalnice v Novem mestu:

Majcen Martin I. r.,
t. č. predsednik.

Perdan Fran I. r.,
t. č. tajnik.

Dražbeni oklic.

E 89/9

5

Po zahtevanju Hranilnice in posojilnice za Kandijo in okolico, zastopane po dr. Žitku, odvetniku v Rudolfovem bo dne 18. maja 1909 dopoldne ob 10. uri pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 6 dražba zemljišča vl. št. 63 k. o. Vel. Podljuben (hiša, svinjak, kašča, kozolec, 2 njivi, 3 travniki, 2 pašnika in gozd) ter zemljišča vl. št. 64 iste kat. obč. (vinograd).

Nepremičninam, katere je prodati na dražbi je določena vrednost in sicer vl. št. 63 na 6585 K ter vlož. št. 64 na 45 K. Najmanjši ponudek znaša ad vl. št. 63 znesek 4390 K, ad vl. št. 64 znesek 30 K, pod tem zneskom se ne prodaje.

Dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnine (zemljiško-knjižni izpisek, hipotekarni izpisek, izpisek iz katastra, cenitvene zapisnike itd.) smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodnji v izbi št. 6 med opravičnimi urami.

Pravice, ki bi ne pripuščale dražbe, je oglasiti pri sodnji najpozneje v dražbenem obroku pred začetkom dražbe, ker bi se sicer ne mogle razveljavljati glede nepremičnine same.

O nadaljnih dogodkih dražbenega postopanja se obvestijo osebe, katere imajo sedaj na nepremičninah pravice ali bremena ali jih zadobe v teku dražbenega postopanja, tedaj samo z nabitkom pri sodnji, kadar niti ne stanujejo v okolišju spodaj oznamenjene sodnje niti ne imenujejo tej v sodnem kraju stanujočega pooblaščenca za vročbe.

C. kr. okrajna sodnja Rudolfovo, oddelek II.,

dne 27. marca 1909.

(102)

Štev. 1098.

o. š. sv.

Razglas.

V šolskem okraju Novomeškem oddati je novih zgradb dvorazrednih šolskih poslopj v Birčnivasi, občina Šmihel-Stopiče s potrebščino 36.500 K ter v Dolnjem Karteljevem občina Mirna peč s potrebščino 36.000 K.

Načrti, proračuni in stavbeni pogoji so pri podpisnem okrajnem šolskem svetu na vpogled v uradnih urah.

Pismene, s kolekom 1 K opremljene ponudbe je vložiti do 12. maja 10. uri dopoldne.

Ustmena dražbena obravnava za posamezna in za skupna dela določi se na

sredo 12. maja

pri okrajnem šolskem svetu, in sicer ob 10. uri dop. za Birčno vas, ob 11. uri dop. za Dolnje Karteljevo.

Okrajni šolski svet pridržuje si pravico, pritrđiti ponudbam brez ozira na njih visočino.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo,

dne 22. aprila 1909.

(99-2-1)

Hiša

na prodaj v Novem mestu Št. Petra cesta št. 275. Več se zve ravno tam.

(100-2-1)

Lepa prodajalna

(98-3-1)

z vso opravo se da št. Vidu pri Zatičini takoj v najem v zraven župnijske cerkve. Lahko se dobi ob enem tudi stanovanje. Natančneje pri Iv. Končina, Gorenja vas pri Zatičini.

Loterijske številke.

TRST, 24. aprila 8 26 50 39 35

Pivovarna Mengeš

Julij Stare

ustanovljena leta 1818

priporoča svojo dvojno marčno, marčno in bavarsko pivo v sodčih in steklenicah.

Zaloga pive v Rudolfovem (83-5-4)

v hiši g. Perko, tikoma kolodvora.

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo 69-0 6)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obre- **4** ¹/₀ na leto brez odbitka rentnega davka, stuje po **2** ⁰/₀ katerega sama iz svojega plačuje.
 Ustanovljeno **IVAN SVETEC** Ustanovljeno
1899 brivec in vlasuljar 1899

izdeluje vsa vlasuljarska dela, kupuje zmešane in rezane ŽENSKÉ LASE po najvišji ceni V zalogi ima vse toaletne stvari, posebno svetovno znani original Bayrum tekočina proti izpadanju las in prhut, prhut izgine tekom enomesečne uporabe popolnoma po njegovem navodilu. Pravi Amerikan-Petrol tudi preiskujen za rast po mladka las posebno pri otrocih. (11-24-12)

Neprecenljiv Nusiol, barvilo za lase in brade, prekaša vse dosedanje iznajdbe, čudovit uspeh sedajnosti, neškodljiv, zdravniško preiskan.

Zraven tega priporoča svoj Brivski Salon, urejen z najnovejšimi komferti, s hitro, čisto, dobro postrežbo želeč mnogobrojnega obiska.

Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

(52-15 9) Zanesljivi, v stroki zvedeni zastopniki se iščejo.

Na Brodu št. 2. dvajset minut od Novega mesta je na prodaj

zidana hiša

z dvema sobama, predsobo, kuhinjo, kletjo, tremi svinjaki in lepim sadnim vrtom in vrtom za domačo zelenjavo. Proda se prav po nizki ceni. Natančna pojasnila ravno tam.

96-0-1)

Lapuh Franc.

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dné 11. febr. 1909 na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOUVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22 v Ljubljani.

(50 43-9)

Gg. kolesarji!

Podpisani naznanjam, da imam letos v zalogi vse kolesarske potrebščine, zlasti priporočam svojo bogato zalogo najboljših

pneumatikov

bo najnižji ceni. Za vsako pri meni kupljeno zračno cev ali gumijast plašč jamčim.

Za obilen obisk se priporoča

Franc Kenda,

(97-3-1)

Novo mesto, Glavni trg.

P. n.!

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjava, da sva zopet prevzela staroznano

gostilno „Pri Lipi“ v Kandiji

(pri Pintarju)

ter bova vsikdar skrbela za izborna pijačo, dobro kuhinjo in točno in ceno postrežbo.

Sobe za prenočišče imava vedno na razpolago.

Za mnogobrojen obisk se uljudno priporoča

Velepoštovanjem

(85-3-3)

Franc in Alojzija Smuk.

Pozor! Pozor! Pozor!

Na prodaj je iz proste roke

prodajalna z vso opravo na najboljšem prostoru tik

farne cerkve radi preselitve. Poleg ste tudi dve njivi. Proda se le takemu, ki bode trgovino naprej vodil. Vpraša naj se pri Mariji Kalinger, trgovki v Št. Petru pri Novem mestu.

(88-3-3)

Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najmilejše milo za kožo kakor tudi proti pegam!

(54-20-5)

Dobi se povsod!

Pozor! Berite! Važno!

P. n. vinogradniki!

Bliža se zopet čas cepljenja po vinogradih, zato naj bode vsakdo pri nakupovanju gumija za cepljenje previden in naj se ne da varati v podobnosti blaga in v barvi, ker si sicer škoduje v denarju ter z izgubo časa.

Kdor hoče kupiti zanesljivo

**dober, garantirani cepilni
gumi „TRISSIN“**

naj kupi istega v trgovini

Franc Kenda v Novem mestu, Glavni trg.

Jaz, FRANC KENDA, glavni založnik za Kranjsko, garantujem, da bode

moj gumi „TRISSIN“

držal kljub vsem vremenskim izpremembam, vročini, mrazu in dežju vsaj **14 dnij**, če je pravilno povezan.

➔ Zunanja naročila se s prvo pošto razpošiljajo. ➔

Trgovcem dam velik popust.

K obilnemu obisku p. n. vinogradnikov se najtopleje priporočam

Franc Kenda,

glavni založnik gumi „TRISSIN“ za vojvodino Kranjsko.

NOVO MESTO * Glavni trg.

Pozor!

Berite!

Opozarjam tudi p. n. vinogradnike na bogato izber **najfinejših cevi iz gumija** za peronospero, brizgalne, dalje

Rafija najfinejša dolga,
modra galica, žveplo,

 ter sploh vse pritikline za gojenje trt.